

УДК 37-055.2 (410) (09): 37.091.33
 DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/42-1-43>

Інна КРАВЧУК,
 orcid.org/0000-0002-1780-780X
 аспірантка кафедри педагогіки та освітнього менеджменту
 Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
 (Умань, Черкаська область, Україна) i.kravchuk@udpu.edu.ua

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЖІНОЧОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

У статті проаналізовано переваги застосування міждисциплінарного підходу в дослідженні історії жіночої освіти у Великій Британії. Проблема розвитку жіночої освіти, хоч і належить до царини історії педагогіки, проте не обмежується нею: синтез знань із кількох дисциплін, до яких належать історія, соціологія, політологія, правознавство, тендерні студії та навіть література, сприяє створенню цілісної картини й об'єктивній оцінці педагогічних процесів минулого. Розглянуто вплив кожної із зазначених дисциплін для підвищення якості дослідження, що проводиться. Проблема розвитку жіночої освіти в Україні висвітлена в низці праць вітчизняних науковців, проте небагато досліджень присвячено особливостям і етапам еволюції жіночої освіти в інших країнах світу, зокрема у Великій Британії, країні, що завжди була одним з освітніх лідерів.

Розвиток освіти є комплексною проблемою, на яку впливали соціальні, економічні, політичні чинники тощо. Освіта дітей та молоді різних соціальних класів суттєво відрізнялася, тому еволюцію жіночої освіти неможливо розглядати поза її зв'язком з історією та соціологією. Життєві реалії XIX століття змушували дітей із незаможних родин рано починати трудову діяльність, що різко скорочувало їхні освітні можливості. До 1870 року навіть початкова освіта у Великій Британії не була обов'язковою. Однак і освіта представниць середнього та вищого прошарків суспільства нечасто мала академічний характер, принаймні до кінця XIX століття: їх навчання та виховання було спрямоване на формування знань та вмінь, які можна було показати в суспільстві (гра на музичних інструментах, танці, малювання, іноземні мови). Леді не годилося заробляти собі на життя, про неї мав подбати чоловік або батько. Літературні твори чудово ілюструють, яким важким був шлях до рівних прав чоловіків та жінок, зокрема у сфері вищої освіти. Історія жіночої освіти тісно пов'язана з питанням тендерної рівності. Становлення та розвиток жіночої освіти відіграли важливу роль у процесі емансипації жінок.

Ключові слова: міждисциплінарний підхід, міждисциплінарність, жіноча освіта, освітні можливості, права жінок.

Inna KRAVCHUK,
 orcid.org/0000-0002-1780-780X
 Postgraduate Student at the Department of Pedagogy and Educational Management
 Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
 (Uman, Cherkasy region, Ukraine) i.kravchuk@udpu.edu.ua

INTERDISCIPLINARY APPROACH TO STUDYING HISTORY OF WOMEN'S EDUCATION IN GREAT BRITAIN

The article analyzes the advantages of applying an interdisciplinary approach to studying the history of women's education in Great Britain. The problem of women's education belongs to the field of history of pedagogy, but it is not limited to it. The synthesis of knowledge from several disciplines, including history, sociology, political science, law, gender studies and even literature, helps to create a holistic picture and carry out an objective evaluation of pedagogical processes of the past. The influence of mentioned above disciplines on the improvement of quality of the research was highlighted. Much attention was devoted by Ukrainian scientists to the problem of women's education in Ukraine, but little research was conducted concerning the features and stages of evolution of women's education in other countries, including the UK, the country that has always been one of the educational leaders.

The development of education is a complex problem that has been influenced by social, economic, political factors etc. The education of children and young people of different social classes varied significantly, so the evolution of women's education cannot be investigated without considering its connection to history and sociology. The realities of life in the nineteenth century forced children from low-income families to start work as adults, which sharply reduced their educational opportunities. Until 1870, even primary education was not compulsory in Great Britain. However, the education of girls belonging to the middle and upper classes rarely had an academic character at least until late XIX century. Their education was aimed at mastering knowledge and skills that could be shown in society (playing musical instruments, dancing, drawing, foreign languages). The lady should not have earned a living, she had to be taken care of by her husband or father. Literary works perfectly illustrate how difficult it was to gain equal rights for men

and women, particularly in the field of higher education. The history of women's education is closely connected with the issue of gender equality. The formation and development of women's education played an important role in the process of women's emancipation.

Key words: *interdisciplinary approach, interdisciplinarity, women's education, educational opportunities, women's rights.*

Постановка проблеми. Існує коло проблем, які не можна вивчати ізольовано, щоб здійснити їх комплексний та системний аналіз, доцільно застосовувати міждисциплінарний підхід. Власне термін «міждисциплінарні дослідження» з'явився у ХХ ст., проте дослідження на засадах міждисциплінарності проводилися з давніх-давен. Серед прихильників цього підходу називають Платона, Арістотеля, Канта, Гегеля й інших видатних мислителів (Klein, 1990: 19). На сучасному етапі розвитку науки й освіти інтеграція зусиль фахівців різних галузей часто є запорукою успіху. Інколи зв'язки між науками стають настільки тісними, що їхня інтеграція приводить до появи нових дисциплін, як-от психолінгвістика, соціоекономіка, біофізика тощо. А. С. Філіпенко серед основних чинників розвитку міждисциплінарності в науці й освіті називає:

- складність природи і суспільства, що вимагають комплексного розгляду;
- необхідність вирішення соціальних проблем на національному та глобальному рівнях;
- дослідження питань і проблем, розв'язання яких потребує інтеграції знань із кількох дисциплін;
- розвиток нових технологій (Філіпенко, 2017: 8).

Аналіз досліджень. Міждисциплінарний підхід проведення досліджень та його значення для збагачення наукового знання розглядали науковці різних галузей: Н. В. Дячок, І. І. Коновальчук, С. О. Сисоева (педагогіка), Л. Д. Загвойська, А. М. Колот (економіка), В. І. Судаков (соціологія), І. Б. Матяш (архівознавство) та інші. Виходячи з мети дослідження, насамперед проаналізуємо дефініцію поняття «міждисциплінарність». В «Оксфордському словнику» термін «міждисциплінарність» тлумачиться як застосування двох і більше академічних дисциплін в одному дослідженні (URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199680856.001.0001/acref-9780199680856-e-3955?rsk=skgbUk&result=1>). А. М. Колот пропонує аж дев'ять визначень цього поняття. Наведемо перше з них: «Міждисциплінарність – це запозичення і перетікання підходів і методів різних наук (дисциплін)» (Колот, 2014: 76).

Сучасні дослідники вважають, що варто якнайповніше використовувати потенціал міждисци-

плінарного підходу для якісного оновлення методологічних засад наукових досліджень (Колот, 2014: 76). Застосування міждисциплінарного підходу полягає у використанні знань із кількох дисциплін, що дозволяє уникнути однобічності, обрати найбільш результативний інструментарій для проведення дослідження, сформулювати об'єктивну думку стосовно предмета вивчення.

Мета статті – з'ясувати, яким чином синтез знань із різних дисциплін, до яких, окрім педагогіки й історії, належать гендерні студії, політологія, правознавство, соціологія та навіть література, сприятиме у вивченні історії жіночої освіти.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо внесок кожної із цих дисциплін для різнобічного аналізу проблеми, що вивчається, та створення цілісної картини. Передусім необхідно зазначити, що історія жіночої освіти належить до царини історії педагогіки. Протягом багатьох століть жінки були позбавлені тієї повноти освітніх можливостей, якою користувалися чоловіки. Видатні філософи та педагоги ставилися до проблеми жіночої освіти по-різному. О. О. Теренко зазначає, що у ході історії склалося два підходи до жіночої освіти: традиційний та гуманістичний. Прихильники першого висловлювали негативне ставлення до жіночої освіти, уважал,и що надання цього права жінкам суперечить порядку, установленому природою та Богом; тоді як прихильники гуманістичного підходу вважали, що освіта повинна бути доступною і для чоловіків, і для жінок рівною мірою (Теренко, 2013: 14–15). Проблему розвитку жіночої освіти в Україні досліджували О. В. Аніщенко, В. В. Вірченко, В. А. Добровольська, О. О. Драч, Л. М. Єршова, О. М. Клочко, К. А. Кобченко, О. М. Литвиненко, Г. М. Маслій, М. С. Рижкова, Т. В. Сухенко, Т. В. Шушара й інші. Еволюцію жіночої освіти за кордоном, компаративний аналіз її передумов та етапів в інших країнах світу українські вчені досліджували лише фрагментарно, так, розвиток жіночої освіти у Великій Британії, країні, що завжди була одним зі світових освітніх лідерів, є маловивченим в Україні.

Розвиток системи освіти є комплексною міждисциплінарною проблемою, що має тісний взаємозв'язок з історією. Щоби зрозуміти освітні можливості дітей та молоді в певний історичний період, важливо з'ясувати, яким узагалі було

життя окремих верств населення та яким чином можна схарактеризувати стан суспільних відносин того періоду. Інакше кажучи, щоб зрозуміти, як діти навчалися, необхідно проаналізувати, як вони жили. Протягом XIX ст. значна кількість дітей із робітничого класу працювали на фабриках та заводах. Для багатьох сімей було важливішим те, щоб дитина приносила додому заробіток, а не здобувала освіту. Часто тривалість робочого дня неповнолітніх була такою ж, як і в дорослих (URL: http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/struggle_democracy/childlabour.htm). Існує думка, що без використання дитячої праці Велика Британія не змогла б досягти того високого рівня економічного розвитку, яким пишалася у XIX ст. (Keys, 2011). До 1870 р. навіть початкова освіта у Великій Британії не була обов'язковою. Згідно з даними на сайті Британського парламенту, на 1901 р. у Великій Британії кількість працевлаштованих дітей сягала приблизно 300 000 осіб (URL: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/livinglearning/school/overview/1870educationact/>).

Цілком іншим було життя вищих верств населення, серед яких уважалося, що леді не має займатися професійною діяльністю, а отримувати за це заробітну платню і поготів; про неї повинен попідкуватися чоловік, а в разі його відсутності батько або брат, тому навчання і виховання дівчат було спрямоване на підготовку до їхньої майбутньої ролі дружини, матері й «оздоби» чоловіка.

Як було зазначено вище, також варто звернути увагу на взаємопов'язаність історії жіночої освіти та політології і правознавства. У другій половині XIX ст. британські жінки розпочали активну боротьбу за свої права, зокрема за виборче право та доступ до вищої освіти. Їм доводилося долати поширені в той час стереотипи, що особам жіночої статі з низки причин недоцільно мати право голосу й отримувати академічну освіту; опоненти розширення прав жінок часом вдавалися до абсурдних із сучасного погляду приводів, серед яких називали емоційну нестабільність жіночої психіки, негативний вплив «надмірної» освіти на репродуктивну функцію жінок тощо. Суфражистський рух був покликаний подолати дискримінацію за ознакою статі. Необхідно зазначити, що освіта стала однією з рушійних сил емансипації жінок. Багато відомих жінок водночас займалися розвитком жіночої освіти та боролися за право голосу для жінок. Так, Міллісент Фосет керувала Бедфорським коледжем, була співзасновницею Ньюнгема, другого жіночого коледжу в Кембриджі, а також очільницею однієї з найвідомі-

ших суфражистських організацій – Національної спілки жіночих суфражистських товариств (URL: <https://www.bl.uk/votes-for-women/articles/womens-suffrage-key-figures>).

Оскільки освіта – це один із найважливіших соціальних інститутів, то для її дослідження стане у пригоді соціологія як наука про суспільство. Так склалося історично, що поняття «соціального класу» завжди мало вплив на освіту у Великій Британії. Більшість дослідників історії жіночої освіти Сполученого Королівства (М. К. Борер, К. Дайхаус, Дж. Камм, Дж. Пурвіс, Ф. Хант та інші) розглядають освіту дівчат та жінок робітничого, середнього та вищого класів окремо. Навіть сьогодні освіта у Великій Британії є відображенням соціальної системи країни: вона є класово розподіленою та селективною (URL: <http://www.england-history.org/2012/10/education-in-great-britain/>). Більшість дітей відвідують безкоштовні загальноосвітні школи. Приблизно 7% британців здобувають освіту в дорогих приватних школах (URL: <https://www.gov.uk/government/news/elitism-in-britain-2019>). Варто зазначити, що більшість британських прем'єр-міністрів навчалися у приватних школах. Дві третини Кабінету міністрів Бориса Джонсона здобули освіту саме в таких закладах (URL: <https://www.theguardian.com/education/2019/jul/25/two-thirds-of-boris-johnsons-cabinet-went-to-private-schools>).

Важливим джерелом матеріалу для вивчення історії жіночої освіти є літературні твори певного історичного періоду, зокрема мемуари та біографії. Їх аналіз дозволить зрозуміти ставлення авторів та їхніх опонентів до питання жіночої освіти та статусу жінки в суспільстві загалом. Вірджинія Вулф у книзі «Своя кімната» описала ситуацію, коли їй не дозволили зайти до бібліотеки в Кембриджі, аргументуючи це тим, що дами допускаються туди лише в супроводі члена Університетської ради (жінки в той час не мали права бути членами Університетської ради) або з рекомендаційним листом (Woolf, 1929: 6). Жінкам, що прагнули здобути вищу освіту, часто доводилося долати чимало перешкод, від гендерної дискримінації, що обмежувала доступ до освітніх можливостей, до критики та насмішок студентів чоловічої статі. Традиції чоловічої вищої освіти були підкріплені належним чином фінансово, завдяки фондам, у які меценати та колишні випускники з давніх-давен жертвували значні кошти, що давало можливість студентам отримувати стипендії, тоді як студентки були позбавлені такого міцного фінансового фундаменту та відчували менше впевненості в майбутньому.

Із книги С. Мейджор “Doors of Possibility: The Life of Emmeline Tanner 1876–1955” ми дізнаємося про розвиток середньої жіночої освіти крізь призму біографії видатної британської освітньої діячки Еммелін Мері Теннер. Вона розпочала вчителювати у віці 13 років, водночас намагалась покращити власну освіту, що було нелегким завданням у Вікторіанську добу. Е. Теннер присвятила педагогічній роботі 57 років, працювала в середніх школах різного ґатунку: державних та приватних, денних та школах-пансіонах; була директоркою середніх шкіл під час Першої та Другої світових війн. Вона виконувала обов’язки очільниці Спільного комітету чотирьох асоціацій середніх шкіл під час Другої світової війни, як справжня лідерка навіть у важких умовах намагалась реформувати жіночу освіту, розширити освітні можливості дівчат. Найбільше відома як директорка славнозвісної своїми академічними результатами паблік-скул Роудін та своїм внеском в освітній Закон 1944 р., за що була нагороджена почесним орденом. Еммелін Теннер походила з небагатої родини та завдяки самовідданій праці й ентузіазму стала відомою освітньою діячкою у Великій Британії. Вона завжди виступала за те, щоб дати можливість усім дітям, незалежно від фінансового становища їхніх родин, найкращі освітні можливості відповідно до їхніх здібностей (Major, 1995: 358).

Історія жіночої освіти також має багато спільного з гендерними студіями. Якщо суспільство хоче обмежити права жінок або не допустити їх розширення, то воно часто обмежує особам жіночої статі доступ до належної освіти. Рівний доступ до освіти чоловіків та жінок є складовою частиною поняття «гендерна рівність». Протягом останніх двох століть рівень грамотності населення світу кардинально зріс: у 1820 р. лише 12% населення вміли читати та писати, у 2016 р. цей показник становив 86% (Roser, Ortiz-Ospina, 2016). У ході історії кількість неграмотних жінок світу завжди була вищою за кількість неграмотних чоловіків. На 1840 р. приблизно дві третини чоловіків та половина жінок в Англії були грамотними (Roser, Ortiz-Ospina, 2016). На 1900 р. завдяки руху за права жінок та розвитку жіночої освіти кількість письменних чоловіків та жінок в Англії зрівнялася. З найбільшим опором зіткнулися жінки, які намагались вступити до закладів вищої освіти. Ті британські заклади, що першими дозволили жінкам здобути вищу освіту, робили це досить обережно та зазначали, що це відбувається у вигляді експерименту. У перші десятиліття після отримання доступу до

вищої освіти жінки, що її здобули та вирішили працювати (згадаємо, що леді не годилося заробляти собі на життя), займалися в основному педагогічною діяльністю. Щоб проявити себе на іншій ниві, знову доводилося долати гендерні стереотипи. Особливих зусиль знадобилося докласти жінкам, щоб проявити себе в медицині та юриспруденції, галузях, що вважалися «суто чоловічими».

Із часу проведення Четвертої всесвітньої конференції зі становища жінок, яка пройшла в Пекіні у вересні 1995 р. (URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text), багато країн зробили значний прогрес на шляху до досягнення гендерної рівності. Пекінська декларація та Платформа дій були одностайно ухвалені 189 країнами світу та послугували планом державної гендерної політики для низки країн. Освіта та професійна підготовка жінок стали однією із 12-и ключових цілей цієї Декларації (URL: <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/csw59/feature-stories>).

Однак існують країни, здебільшого в Азії й Африці, де гендерна нерівність усе ще вважається нормою. Доступ до освіти дівчат та жінок у цих країнах також часто обмежений, що спрямоване процвітання гендерних стереотипів та ідеї меншовартості жіноцтва. Варто згадати лауреатку Нобелівської премії миру, пакистанську правозахисницю Малалу Юсафзай, яка виступає за доступність освіти для жінок у всьому світі. Розуміючи важливість освіти, талібські екстремісти заборонили дівчатам ходити до школи. Малала публічно виступила проти цього та заявила про право кожної дівчинки на навчання, за що була важко поранена. Це, однак, не зупинило її: після одужання вона продовжила боротьбу за освіту і права жінок (URL: <https://malala.org/malalas-story>). Нині Малала проживає у Великій Британії, закінчила Оксфордський університет, проте і зараз отримує погрози від представників Талібану. На нашу думку, важливо висвітлювати інформацію про жінок-лідерок минулого та сучасності, які всупереч обставинам боролися за рівність прав чоловіків і жінок.

Висновки. Отже, історико-педагогічні дослідження варто здійснювати на перетині кількох наук, що взаємодоповнюють одна одну, результатом чого є підвищення якості проведеного дослідження завдяки відображенню цілісної картини явища, що вивчається, розгляду впливу історичних подій, суспільних змін, політики уряду тощо на педагогічні процеси. Такий підхід дозволить правильно зрозуміти першоджерела, оскільки думки сучасників певних подій та їхніх нащад-

ків може кардинально відрізнятись; дасть змогу надати неупереджену оцінку педагогічним реаліям досліджуваного часу.

Застосування міждисциплінарного підходу є складовою частиною збагачення педагогічних наук та підвищення стандартів проведення досліджень. Міждисциплінарні симпозиуми,

конференції, семінари та круглі столи спонукають по-новому подивитися на наявні проблеми, ознайомитися з різноманітними теоріями і концепціями, запозичити інструментарій і актуальні методи для проведення досліджень, знайти креативні рішення, що є умовою покращення функціонування сфери освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колот А. М. Міждисциплінарний підхід як домінанта розвитку економічної науки та освітньої діяльності. *Соціальна економіка*. 2014. Вип. 48. № № 1–2. С. 76–83.
2. Пекінська декларація. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text (дата звернення: 11.09.2021).
3. Теренко О. О. Розвиток вищої жіночої освіти у США (друга половина XX – початок XXI ст.) : дис. ... канд. пед. наук. Суми, 2013. 251 с.
4. Філіпенко А. С. Міждисциплінарна методологія: базові принципи. *Міждисциплінарні дискусії* : матеріали Науково-теоретичного семінару «Міждисциплінарні дослідження: теоретико-методологічні виміри», м. Київ, 5 грудня 2017 р. Київ, 2017. С. 7–13.
5. Child labour. Retrieved from National archives. URL: http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/struggle_democracy/childlabour.htm (дата звернення: 09.09.2021).
6. Education in Great Britain. URL: <http://www.england-history.org/2012/10/education-in-great-britain/>.
7. Elitism in Britain. 2019. URL: <https://www.gov.uk/government/news/elitism-in-britain-2019> (дата звернення: 10.09.2021).
8. Interdisciplinarity. Retrieved from Oxford Reference. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199680856.001.0001/acref-9780199680856-e-3955?rsk=skgbUk&result=1> (дата звернення: 10.09.2021).
9. Keys D. Revealed: Industrial Revolution was powered by child slaves. *Independent*. 2011. URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/revealed-industrial-revolution-was-powered-child-slaves-2041227.html> (дата звернення: 10.09.2021).
10. Klein J. Th. *Interdisciplinarity : History, Theory, and Practice*. Detroit : Wayne State University Press, 1990. 348 p.
11. Major S. *Doors of Possibility: The Life of Emmeline Tanner 1876–1955*. Cambridge : Lutterworth Press, 1995. 406 p.
12. Malala's story. URL: <https://malala.org/malalas-story> (дата звернення: 12.09.2021).
13. Roser M., Ortiz-Ospina E. Literacy. 2016. URL: <https://ourworldindata.org/literacy> (дата звернення: 11.09.2021).
14. The campaign for women's suffrage: key figures. Retrieved from British Library Learning. 2018. URL: <https://www.bl.uk/votes-for-women/articles/womens-suffrage-key-figures> (дата звернення: 10.09.2021).
15. The 1870 Education Act, Retrieved from UK Parliament website. URL: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/livinglearning/school/overview/1870educationact/> (дата звернення: 08.09.2021).
16. Two-thirds of Boris Johnson's cabinet went to private schools. *The Guardian*. 2019. URL: <https://www.theguardian.com/education/2019/jul/25/two-thirds-of-boris-johnsons-cabinet-went-to-private-schools> (дата звернення: 11.09.2021).
17. 12 critical areas. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/csw59/feature-stories> (дата звернення: 10.09.2021).
18. Woolf V. *A room of one's own*. New York : Fall River Press, 1929. 152 p.

REFERENCES

1. Kolot A. M. Mizhdystyplinarnyi pidkhid yak dominanta rozvytku ekonomichnoi nauky ta osvithnoi diialnosti. [Interdisciplinary approach as a dominant of development of economic science and education]. *Social economics*. 2014. Issue 48. № № 1–2. P. 76–83 [in Ukrainian]
2. Pekinska deklaratsiia. [The Beijing Declaration]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507#Text [in Ukrainian] (Accessed on September 11, 2021).
3. Terenko O. O. (2013). Rozvytok vyshchoi zhinochoi osvity u SShA (druha polovyna XX – pochatok XXI stolittia). [The development of higher women's education in the USA (second half of XX – early XXI century)]. *Candidate's thesis*. Sumy [in Ukrainian].
4. Filipenko A. S. Mizhdystyplinarna metodolohiia: bazovi pryntsyipy. [Interdisciplinary methodology: basic principles]. Mizhdystyplinarni dyskusii : materialy naukovo-teoretychnoho seminaru "Mizhdystyplinarni doslidzhennia: teoretyko-metodolohichni vymiry" [Interdisciplinary discussions: materials of scientific and theoretical seminar *Interdisciplinary Research: Theoretical and Methodological Dimensions*] (Kyiv, December 5, 2017). Kyiv, 2017. P. 7–13 [in Ukrainian].
5. Child labour. Retrieved from National archives. URL: http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/struggle_democracy/childlabour.htm (Accessed on September 9, 2021)
6. Education in Great Britain. URL: <http://www.england-history.org/2012/10/education-in-great-britain/>.
7. Elitism in Britain. 2019. URL: <https://www.gov.uk/government/news/elitism-in-britain-2019> (Accessed on September 10, 2021).

8. Interdisciplinarity. Retrieved from Oxford Reference. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199680856.001.0001/acref-9780199680856-e-3955?rsk=skgbUk&result=1> (Accessed on September 10, 2021).
9. Keys D. Revealed: Industrial Revolution was powered by child slaves. Independent. 2011. URL: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/revealed-industrial-revolution-was-powered-child-slaves-2041227.html> (Accessed on September 10, 2021).
10. Klein J. Th. (1990). Interdisciplinarity : History, Theory, and Practice. Detroit : Wayne State University Press. 348 p.
11. Major, S. (1995). Doors of Possibility: The Life of Emmeline Tanner 1876–1955. Cambridge: Lutterworth Press. 406 p.
12. Malala’s story. URL: <https://malala.org/malalas-story> (Accessed on September 12, 2021).
13. Roser, M., Ortiz-Ospina, E. Literacy. 2016. Retrieved from OurWorldInData.org. URL: <https://ourworldindata.org/literacy> (Accessed on September 11, 2021).
14. The campaign for women’s suffrage: key figures. Retrieved from British Library Learning. 2018. URL: <https://www.bl.uk/votes-for-women/articles/womens-suffrage-key-figures> (Accessed on September 10, 2021).
15. The 1870 Education Act, Retrieved from UK Parliament website. URL: <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/transformingsociety/livinglearning/school/overview/1870educationact/> (Accessed on September 8, 2021).
16. Two-thirds of Boris Johnson’s cabinet went to private schools. The Guardian. 2019. <https://www.theguardian.com/education/2019/jul/25/two-thirds-of-boris-johnsons-cabinet-went-to-private-schools> (Accessed on September 11, 2021).
17. 12 critical areas. Retrieved from UN WOMEN website. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/in-focus/csw59/feature-stories> (Accessed on September 10, 2021).
18. Woolf, V. (1929). A room of one’s own. New York: Fall River Press. 152 p.